

Kur'an'ın lafzındaki camiyete örnek olarak Nebe' Sûresinin 7. âyeti verilmiş; açıklar mısınız?

"Dağları zemininize kazık ve direk yaptım."(*Nebe'*, 78/7) bir kelâmdır.

Avamdan olan birinin şu kelâmdan hissesi: Görünüşte yere çakılmış kazıklar gibi görünen dağları görür, onlardaki faydalarını ve nimetlerini düşünür, Yaraticısına şükreder.

Bir şâirin bu kelâmdan hissesi: Zemin, bir taban; ve gök kubbe, üstünde konulmuş yeşil ve elektrik lâmbalarıyla süslenmiş bir muhteşem çadır, yatay bir daire suretinde ve semanın etekleri başında görünen dağları, o çadırın kazıkları misalinde hayal eder. Sâni'-i Zülcelaline hayranlıkla ibadetini takdim eder.

Çadır hayatı yaşayan bir edibin bu kelâmdan nasîbi: Zeminin yüzünü bir çöl ve sahra; dağların silsilelerini sayıca pek çok ve muhtelif bedevi çadırları gibi, güya toprak tabakası yüksek direkler üstünde atılmış, o direklerin sivri başları o toprak perdesini yukarıya kaldırmış, birbirine bakar pek çok muhtelif mahlûkatın meskeni olarak tasavvur eder. O büyük azametli mahlûkları, böyle yeryüzünde çadırlara benzer şekilde kolayca kuran ve koyan Fâtır-ı Zülcelaline karşı hayret secdesi eder.

Coğrafyacı bir edibin o kelâmdan kısmeti: Dünya, hava veya esîr denizinde yüzen bir gemi ve dağları, o geminin üstünde sabit kılmak ve dengelemek için çakılmış kazıklar ve direkler şeklinde tefekkür eder. O koca dünyayı, muntazam bir gemi gibi yapıp, bizleri içine koyup, âlemin etrafında gezdiren Kadîr-i Zülkemal'e karşı "Seni tenzih ederiz! Şanın ne kadar da yüce!" der.

Medeniyet ve sosyal heyetin uzman bir bilgesinin bu kelâmdan hissesi: Yeryüzü bir evdir ve o evin direği, canlıların hayatıdır. Canlıların hayatının direği, hayatın şartları olan su, hava ve topraktır. Su ve hava ve toprağın direği ve kazığı, dağlardır. Zira dağlar, suyun mahzeni, havanın tarağıdır. Çünkü zararlı gazları süzüp, havayı temizler. Toprağın hâmisi olup, onu bataklıktan ve denizin istilâsından muhafaza eder. Keza insan hayatı için gerekli olan diğer şeylerin hazinesi olarak fehmeder. Şu koca dağları, şu suretle hayatımızın hanesi olan zemine direk yapan ve geçimimize hazinedar tayin eden celal ve ikram sahibi olan Allah'a, tam bir ta'zim ile hamd ü sena eder.

Fizik ilminin bir feylesofunun şu kelâmdan nasîbi şudur ki: Yerkürenin karnında bazı dönüşümler ve reaksiyonların neticesi olarak meydana gelen zelzele ve sarsıntıların, dağların çıkmasıyla sükûnet bulduğunu ve yörüngesindeki istikrarına ve zelzelenin sarsmasıyla yörüngesinden çıkmamasına sebep, dağların hurucu olduğunu ve zeminin hiddeti ve gazabı, dağların menfezleriyle teneffüs

etmekle sakinleştğini fahmeder, tamamen imana gelir. **“Gerçek hikmet Allah’ındır.”** der.